

Marieta Avram

DREPT CIVIL. FAMILIA

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2022

CUPRINS

PARTEA I. FAMILIA CA UNIUNE DE PERSOANE	1
TITLUL I. BAZELE DREPTULUI CIVIL AL FAMILIEI	3
Capitolul I. Familia ca grup de persoane. Repere istorice	3
<i>Secțiunea 1. Stenahoria unei definiții a familiei</i>	3
<i>Secțiunea a 2-a. O perspectivă istorică asupra familiei europene</i>	5
Capitolul II. Familia ca grup social. Repere sociologice	17
<i>Secțiunea 1. Elemente de sociologie</i>	17
<i>Secțiunea a 2-a. Funcțiile familiei</i>	19
Capitolul III. Noțiunea juridică de familie	21
<i>Secțiunea 1. Familia în dreptul național</i>	21
1.1. Familia – o noțiune juridică polivalentă	21
1.2. Noțiunea de familie potrivit Codului civil	23
1.3. Definiții legale speciale ale familiei	28
<i>Secțiunea a 2-a. Familia în dreptul european</i>	29
2.1. Familia în dreptul european al drepturilor omului	29
2.1.1. Aspecte generale privind rolul Curții Europene a Drepturilor Omului în materia dreptului familiei	29
2.1.2. Evoluții privind conținutul noțiunii de viață de familie în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului	32
2.2. Familia în dreptul Uniunii Europene	38
2.2.1. Considerații privind cadrul normativ. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene	38
2.2.2. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și a Curții Constituționale în materia căsătoriei. Noțiunea autonomă de soț	41
Capitolul IV. Autonomizarea dreptului civil al familiei	45
<i>Secțiunea 1. Obiectul de reglementare</i>	45
<i>Secțiunea a 2-a. Principiile dreptului civil al familiei</i>	47
2.1. Considerații generale	47
2.2. Principiul egalității sexelor	47
2.3. Principiul monogamiei	48
2.4. Principiul liberului consimțământ la căsătorie	49
2.5. Principiul ocrotirii căsătoriei și a familiei	49
2.6. Principiul respectării interesului superior al copilului	50
2.7. Principiul egalității în drepturi a copiilor	51
2.8. Principiul solidarității familiale	52
<i>Secțiunea a 3-a. Jurisdicția familială</i>	52
<i>Secțiunea a 4-a. Prevenirea și combaterea violenței domestice</i>	54
4.1. Reglementare în plan european	54
4.2. Reglementare națională	56
4.2.1. Sfera de aplicare a legii	57

4.2.2. Definiție. Principalele forme ale violenței domestice _____	57
4.2.3. Măsurile de protecție a victimei _____	58
TITLUL II. CĂSĂTORIA _____	61
Capitolul I. Regimul general al căsătoriei _____	61
<i>Secțiunea 1. Noțiuni, caractere și natură juridică _____</i>	<i>61</i>
1.1. Noțiuni _____	61
1.2. Caracterele juridice ale căsătoriei ca act juridic _____	61
1.3. Natura juridică a căsătoriei _____	64
1.3.1. Căsătoria – contract? _____	64
1.3.2. Căsătoria – act statutar? _____	65
1.3.3. Concluzii _____	66
<i>Secțiunea a 2-a. Libertatea matrimonială _____</i>	<i>67</i>
2.1. Conținutul libertății matrimoniale _____	67
2.2. Dreptul persoanei de a se căsători. Limite legale și convenționale (clauzele de celibat) _____	68
2.2.1. Dreptul fundamental al persoanei de a se căsători. Limite legale _____	68
2.2.2. Limite convenționale. Clauzele de celibat _____	69
2.3. Dreptul de a-și alege liber viitorul soț _____	70
2.4. Dreptul de a nu se căsători _____	71
2.4.1. Contractul de curtaș matrimonial _____	71
2.4.2. Logodna _____	72
2.4.2.1. Noțiune _____	72
2.4.2.2. Natură juridică _____	72
2.4.2.3. Dovada _____	73
2.4.2.4. Ruperea (denunțarea) logodnei în mod unilateral. Efecte _____	73
2.4.2.5. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului _____	75
2.4.2.6. Legislație comparată _____	76
2.4.2.7. Reglementarea logodnei în Codul civil _____	76
Capitolul II. Încheierea căsătoriei _____	81
<i>Secțiunea 1. Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei _____</i>	<i>81</i>
1.1. Rațiunea reglementării. Clasificare _____	81
1.2. Condiții de fond pozitive _____	81
1.2.1. Diferența de sex _____	81
1.2.1.1. Condiția diferenței de sex _____	81
1.2.1.2. Identitatea de gen. Implicațiile juridice ale transsexualismului _____	82
1.2.2. Vârsta matrimonială (capacitatea matrimonială) _____	87
1.2.2.1. Conținutul capacității matrimoniale _____	87
1.2.2.2. Analiza condițiilor speciale pentru căsătoria minorului _____	90
1.2.3. Comunicarea reciprocă a stării sănătății _____	97
1.2.4. Consimțământul la căsătorie _____	98
1.2.4.1. Reglementare _____	98
1.2.4.2. Condițiile de validitate ale consimțământului la căsătorie _____	99

1.3. Condiții de fond negative (impedimentele la căsătorie)	102
1.3.1. Noțiune. Reglementare	102
1.3.2. Clasificare	102
1.3.3. Analiza impedimentelor la căsătorie	103
1.3.3.1. Existența unei căsătorii a unuia dintre soți	103
1.3.3.2. Rudenia	104
1.3.3.3. Tutela	105
1.3.3.4. Alienația, debilitatea mintală și lipsa vremelnică a facultăților mintale	106
<i>Secțiunea a 2-a. Condițiile de formă ale căsătoriei</i>	124
2.1. Rațiunea reglementării	124
2.2. Clasificare	124
2.3. Formalități premergătoare căsătoriei	124
2.3.1. Enumerare	124
2.3.2. Declarația de căsătorie	124
2.3.2.1. Conținut și reglementare	124
2.3.2.2. Declarația cu privire la nume	126
2.3.2.3. Declarația cu privire la regimul matrimonial ales	127
2.3.2.4. Declarația părinților sau, după caz, a tutorelui	127
2.3.2.5. Declarația și dovada privind înștiințarea tutorelui	127
2.3.2.6. Înregistrarea și efectele declarației de căsătorie. Reînnoirea declarației de căsătorie	128
2.3.3. Publicitatea declarației de căsătorie	128
2.3.4. Opoziția la căsătorie	128
2.4. Formalități privind celebrarea căsătoriei	130
2.4.1. Conținut și reglementare	130
2.4.2. Competența ofițerului de stare civilă	130
2.4.3. Locul celebrării căsătoriei	131
2.4.4. Prezența personală a soților. Publicitatea efectivă prin prezența martorilor	132
2.4.5. Publicitatea virtuală a căsătoriei	132
2.4.6. Limba celebrării căsătoriei	133
2.5. Momentul încheierii căsătoriei	133
2.6. Formalități ulterioare încheierii căsătoriei	133
2.7. Proba căsătoriei	134
Capitolul III. Statutul general al persoanei căsătorite	137
<i>Secțiunea 1. Complexitatea efectelor căsătoriei</i>	137
<i>Secțiunea a 2-a. Statutul personal al soților</i>	137
2.1. Reglementare	137
2.2. Obligațiile personale reciproce ale soților	138
2.2.1. Precizări preliminare	138
2.2.2. Obligația de sprijin moral reciproc	138
2.2.3. Obligația de respect reciproc	138
2.2.4. Obligația de fidelitate	139
2.2.5. Obligația de a locui împreună (obligația de coabitare)	139
2.2.6. Îndatoririle conjugale (<i>debitum conjugale</i>)	141
2.2.7. Obligația de a purta numele comun	141

2.2.8. Aspecte ale independenței personale reciproce a soților	143
2.2.9. Cetățenia soților	143
<i>Secțiunea a 3-a. Statutul patrimonial al soților</i>	144
<i>Secțiunea a 4-a. Efectele căsătoriei cu privire la capacitatea de exercițiu</i>	144
Capitolul IV. Nulitatea căsătoriei	145
<i>Secțiunea 1. Cazurile de nulitate (desființare) a căsătoriei</i>	145
1.1. Reglementare	145
1.2. Clasificare	145
1.3. Nulități absolute ale căsătoriei. Regim juridic	145
1.3.1. Nulități absolute care sancționează încălcarea unor condiții de fond pozitive	145
1.3.1.1. Reglementare	145
1.3.1.2. Lipsa diferențierii de sex	145
1.3.1.3. Lipsa consimțământului	146
1.3.1.4. Încălcarea dispozițiilor legale privind vârsta matrimonială	146
1.3.1.5. Fictivitatea căsătoriei	147
1.3.2. Nulități absolute care sancționează încălcarea unor condiții de fond negative (impedimente)	161
1.3.2.1. Încheierea căsătoriei de către o persoană căsătorită (art. 293 coroborat cu art. 273 C. civ., anterior, art. 5 C. fam.)	161
1.3.2.2. Încheierea căsătoriei între persoane care sunt rude în gradul prohibit de lege (art. 293 coroborat cu art. 274 C. civ., anterior, art. 6 C. fam.)	162
1.3.3. Nulități absolute care sancționează încălcarea unor formalități la celebrarea căsătoriei	163
1.3.3.1. Precizare prealabilă	163
1.3.3.2. Încălcarea competenței materiale a ofițerului de stare civilă	163
1.3.3.3. Căsătoria încheiată cu încălcarea formalităților prevăzute de lege pentru celebrarea acesteia	163
1.3.4. Regimul juridic al nulității absolute a căsătoriei	163
1.3.4.1. Caracterizare generală	163
1.3.4.2. Titularul acțiunii	164
1.3.4.3. Imprescriptibilitatea acțiunii	164
1.3.4.4. Posibilitatea acoperirii nulității absolute a căsătoriei	164
1.4. Nulități relative ale căsătoriei. Regim juridic	165
1.4.1. Considerații generale. Reglementare	165
1.4.2. Cazurile de nulitate relativă a căsătoriei	165
1.4.2.1. Lipsa încuviințărilor/autorizărilor cerute de lege în cazul căsătoriei minorului	165
1.4.2.2. Viciile de consimțământ	166
1.4.2.3. Lipsa discernământului	168
1.4.2.4. Tutela	169

2.2.5. Refuzul ofițerului de stare civilă sau al notarului public _____	193
2.2.6. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară _____	194
2.2.6.1. Reglementare _____	194
2.2.6.2. Condiții de admisibilitate _____	194
2.2.6.3. Întinderea acordului de divorț _____	195
2.2.6.4. Procedura _____	195
2.2.7. Divorțul bazat pe acord și procedura medierii _____	197
2.3. Divorțul judiciar bazat pe culpă _____	198
2.3.1. Reglementare _____	198
2.3.2. Divorțul pentru motive temeinice bazat pe art. 373 lit. b) C. civ. _____	198
2.3.2.1. Condiții _____	198
2.3.2.2. Noțiunea de motive temeinice _____	199
2.3.2.3. Rolul culpei _____	202
2.3.2.4. Continuarea acțiunii de divorț _____	204
2.3.3. Divorțul din culpa reclamantului pentru separarea în fapt îndelungată _____	204
2.3.3.1. Condiții _____	204
2.3.3.2. Stabilirea culpei reclamantului _____	205
2.3.4. Concursul între cazurile de divorț bazat pe culpă _____	206
2.4. Divorțul judiciar din cauza stării sănătății unui soț _____	208
<i>Secțiunea a 3-a. Aspecte comune privind procedura judiciară a divorțului _____</i>	<i>210</i>
3.1. Instanța competentă (art. 915 C. proc. civ.) _____	210
3.2. Cererea de divorț (art. 916 C. proc. civ.) _____	211
3.3. Cererea reconvențională (art. 917 C. proc. civ.) _____	211
3.4. Calitatea procesuală activă (art. 918 C. proc. civ.) _____	211
3.5. Cereri accesorii și incidentale (art. 919 C. proc. civ.) _____	212
3.6. Măsuri vremelnice (art. 920 C. proc. civ.) _____	213
3.7. Prezența personală a părinților (art. 921 C. proc. civ.) _____	213
3.8. Absența reclamantului (art. 922 C. proc. civ.) _____	214
3.9. Citarea pârâtului (art. 923 C. proc. civ.) _____	214
3.10. Renunțarea la judecată (art. 924 C. proc. civ.) _____	214
3.11. Împăcarea soților (art. 925 C. proc. civ.) _____	214
3.12. Decesul unuia dintre soți (art. 926 C. proc. civ.) _____	214
3.13. Nemotivarea hotărârii (art. 927 C. proc. civ.) _____	215
3.14. Căi de atac. Publicitatea hotărârii (art. 928 C. proc. civ.) _____	215
<i>Secțiunea a 4-a. Efectele divorțului _____</i>	<i>215</i>
4.1. Precizări prealabile _____	215
4.2. Data desfacerii căsătoriei _____	215
4.3. Efectele culpei la desfacerea căsătoriei _____	216
4.4. Efectele extrapatrimoniale ale divorțului _____	217
4.4.1. Precizări prealabile _____	217
4.4.2. Efecte cu privire la relațiile personale dintre soți _____	217
4.4.2.1. Obligațiile reciproce ale soților _____	217
4.4.2.2. Numele soților _____	218
4.4.2.3. Capacitatea de exercițiu _____	220

4.5. Efectele patrimoniale ale divorțului _____	221
4.5.1. Încetarea regimului matrimonial _____	221
4.5.2. Efectele divorțului asupra locuinței familiei _____	222
4.5.2.1. Evoluția reglementării _____	222
4.5.2.2. Soluțiile legislative din Codul civil _____	223
4.5.3. Dreptul la despăgubiri (art. 388 C. civ.) _____	225
4.5.3.1. Noutatea reglementării _____	225
4.5.3.2. Delimitări _____	225
4.5.3.3. Condițiile răspunderii _____	226
4.5.3.4. Soluționarea cererii prin hotărârea de divorț _____	228
4.5.4. Prestația compensatorie (art. 390-395 C. civ.) _____	228
4.5.4.1. Noutatea reglementării _____	228
4.5.4.2. Condițiile prestației compensatorii _____	229
4.5.4.3. Stabilirea prestației compensatorii odată cu divorțul _____	230
4.5.4.4. Criteriile de stabilire a prestației compensatorii _____	230
4.5.4.5. Forma prestației compensatorii _____	231
4.5.4.6. Garanții pentru executarea rentei _____	232
4.5.4.7. Modificarea prestației compensatorii _____	232
4.5.4.8. Încetarea prestației compensatorii _____	232
4.5.5. Obligația de întreținere _____	233
4.5.6. Dreptul la moștenire _____	234
4.6. Efectele divorțului cu privire la relațiile dintre părinți și copii _____	234
4.6.1. Obligația instanței de divorț de a hotărî asupra raporturilor dintre părinții divorțați și copiii lor minori _____	234
4.6.2. Aspectele cu privire la care instanța de divorț trebuie să decidă _____	237
TITLUL III. RUDENIA ȘI AFINITATEA _____	240
Capitolul I. Aspecte generale privind rudenția și afinitatea _____	240
<i>Secțiunea 1. Rudenia _____</i>	<i>240</i>
1.1. Definiții _____	240
1.2. Clasificare _____	240
1.3. Gradul de rudenie _____	241
<i>Secțiunea a 2-a. Afinitatea _____</i>	<i>241</i>
Capitolul II. Regimul general al filiației _____	242
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind instituția filiației _____</i>	<i>242</i>
1.1. Precizări preliminare _____	242
1.2. Definiția filiației _____	242
1.3. Clasificare _____	242
1.3.1. Filiația față de mamă și filiația față de tată _____	243
1.3.2. Filiația din căsătorie și filiația din afara căsătoriei _____	243
<i>Secțiunea a 2-a. Filiația și statutul civil al persoanei fizice _____</i>	<i>244</i>
2.1. Considerații generale _____	244
2.2. Dovada filiației _____	244
2.3. Posesia de stat (folosirea stării civile) _____	245
2.3.1. Noțiune și structură _____	245
2.3.2. Efectele posesiei de stat în materia filiației _____	246

2.4. Recunoașterea de filiație – act de stare civilă _____	247
2.4.1. Definiție _____	247
2.4.2. Natură juridică _____	247
2.4.3. Caracterele juridice ale recunoașterii de filiație ca act juridic _____	247
2.4.4. Condițiile de fond ale recunoașterii _____	248
2.4.5. Condițiile de formă ale recunoașterii de filiație _____	249
2.4.6. Înscrierea recunoașterii de filiație _____	249
2.4.7. Contestarea recunoașterii de filiație _____	250
2.4.8. Nulitatea recunoașterii _____	251
2.4.8.1. Nulitatea absolută a recunoașterii _____	251
2.4.8.2. Nulitatea relativă a recunoașterii _____	251
2.4.8.3. Efecte. Înscrierea mențiunii _____	252
2.4.9. Recunoașterea fictivă (de complezență) _____	252
2.5. Acțiunile în justiție privind filiația _____	253
2.5.1. Noțiuni și clasificare _____	253
2.5.2. Aspecte comune privind acțiunile referitoare la filiație _____	254
2.5.2.1. Filiația legal stabilită _____	254
2.5.2.2. Citarea părinților și a copilului _____	254
2.5.2.3. Inadmisibilitatea renunțării _____	254
2.5.2.4. Situația copilului _____	254
2.5.2.5. Acțiunea formulată în caz de moștenire vacantă _____	254
2.5.2.6. Regimul juridic al hotărârilor în materie de filiație _____	255
2.5.2.7. Efectele stabilirii filiației asupra unui proces penal _____	255
Capitolul III. Filiația față de mamă _____	256
<i>Secțiunea 1. Dreptul fundamental al copilului la identitate personală.</i>	
<i>Temeiul filiației față de mamă _____</i>	<i>256</i>
1.1. Dreptul fundamental al copilului la identitate personală _____	256
1.2. Temeiul juridic al filiației față de mamă _____	257
<i>Secțiunea a 2-a. Filiația față de mamă în cazul reproducerii pe cale naturală _____</i>	<i>258</i>
2.1. Stabilirea filiației față de mamă prin înregistrarea nașterii copilului _____	258
2.1.1. Procedura înregistrării nașterii copilului _____	258
2.1.1.1. Competență. Persoanele obligate să facă declarația de naștere _____	258
2.1.1.2. Termenul de declarare a nașterii. Declarația de naștere _____	259
2.1.2. Dovada filiației față de mamă _____	262
2.2. Stabilirea filiației față de mamă prin recunoaștere _____	263
2.2.1. Cazurile în care se poate face recunoașterea filiației față de mamă _____	263
2.2.1.1. Nașterea nu a fost înregistrată în registrul de stare civilă _____	263
2.2.1.2. Copilul a fost înregistrat ca fiind născut din părinți necunoscuți _____	264
2.2.2. Copiii care pot fi recunoscuți _____	265

2.3. Stabilirea filiației față de mamă prin hotărâre judecătorească	265
2.3.1. Cazuri	265
2.3.2. Titularul acțiunii în stabilirea filiației față de mamă	266
2.3.3. Imprescriptibilitatea acțiunii	266
2.3.4. Persoana împotriva căreia se pornește acțiunea	266
2.3.5. Dovada filiației față de mamă	266
2.4. Contestarea filiației față de mamă	267
2.4.1. Prezumția de filiație	267
2.4.1.1. Prezumția nu corespunde adevărului biologic	267
2.4.1.2. Inaplicabilitatea prezumției de filiație	268
2.4.1.3. Mijloace de probă	268
2.4.2. Contestarea/nulitatea recunoașterii de maternitate	268
2.4.3. Contestarea filiației față de mamă stabilite prin hotărâre judecătorească	269
<i>Secțiunea a 3-a. Aspecte controversate privind maternitatea de intenție. Conflictul real de maternitate</i>	269
3.1. Perspectiva dreptului român	269
3.1.1. Noțiune. Nulitatea convențiilor privind maternitatea de intenție	269
3.1.2. Ipoteze teoretice și soluții practice	271
3.2. Perspectiva jurisprudenței europene	275
Capitolul IV. Filiația față de tată	279
<i>Secțiunea 1. Noțiune și teme</i>	279
<i>Secțiunea a 2-a. Timpul legal al concepțiunii copilului</i>	279
2.1. Importanța problemei	279
2.2. Noțiune	279
2.3. Forța probantă a prezumției timpului legal al concepțiunii copilului	280
<i>Secțiunea a 3-a. Paternitatea copilului din căsătorie</i>	280
3.1. Prezumția de paternitate	280
3.1.1. Definiție	280
3.1.2. Temeiul prezumției de paternitate	281
3.1.3. Condițiile aplicării prezumției de paternitate	281
3.1.4. Caracterul exclusiv al prezumției	281
3.1.5. Conflicte de paternitate (dubla paternitate)	281
3.1.5.1. Cazuri	281
3.1.5.2. Soluții	282
3.1.6. Prezumția de paternitate și mențiunile din actul de naștere al copilului	282
3.1.7. Forța prezumției de paternitate	284
3.2. Acțiunea în tăgăda paternității	285
3.2.1. Precizări prealabile	285
3.2.2. Cazurile în care se poate tăgădui paternitatea	285
3.2.3. Titularii acțiunii în tăgăda paternității	287
3.2.3.1. Evoluție legislativă	287
3.2.3.2. Soțul mamei	290
3.2.3.3. Mama copilului	291

3.2.3.4. Copilul _____	292
3.2.3.5. Tatăl biologic _____	295
3.2.3.6. Ministerul Public _____	295
3.3. Acțiunea în contestarea filiației față de tatăl din căsătorie _____	296
<i>Secțiunea a 4-a. Filiația față de tatăl din afara căsătoriei _____</i>	<i>296</i>
4.1. Reglementare _____	296
4.2. Stabilirea paternității prin recunoaștere _____	297
4.2.1. Noțiuni _____	297
4.2.2. Copiii care pot fi recunoscuți _____	297
4.2.3. False conflicte de paternitate _____	298
4.3. Stabilirea paternității prin hotărâre judecătorească _____	298
4.3.1. Fundamentul acțiunii _____	298
4.3.2. Titularul acțiunii _____	298
4.3.3. Imprescriptibilitatea acțiunii _____	299
4.3.4. Persoana împotriva căreia se introduce acțiunea _____	300
4.3.5. Obiectul acțiunii _____	300
4.3.6. Mijloacele de probă _____	301
4.3.6.1. Prezumția de paternitate _____	301
4.3.6.2. Recunoașterea/mărturisirea _____	301
4.3.6.3. Expertiza medico-legală a filiației _____	302
4.3.6.4. Dreptul la despăgubiri _____	305
<i>Secțiunea a 5-a. Aspecte comune privind contestarea paternității neconforme cu posesia de stat _____</i>	<i>306</i>
5.1. Condiții _____	306
5.2. Obiectul acțiunii _____	307
5.3. Mijloace de probă _____	308
Capitolul V. Reproducerea umană asistată medical cu un terț donator _____	309
<i>Secțiunea 1. Precizări prealabile _____</i>	<i>309</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Reglementare _____</i>	<i>309</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Regimul filiației _____</i>	<i>310</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Consimțământul _____</i>	<i>310</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Contestarea filiației _____</i>	<i>310</i>
<i>Secțiunea a 6-a. Răspunderea tatălui _____</i>	<i>311</i>
<i>Secțiunea a 7-a. Confidențialitatea informațiilor _____</i>	<i>312</i>
<i>Secțiunea a 8-a. Raporturile dintre tată și copil _____</i>	<i>312</i>
Capitolul VI. Situația legală a copilului ca efect al stabilirii filiației _____	313
<i>Secțiunea 1. Considerații generale _____</i>	<i>313</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Drepturile și îndatoririle părintești _____</i>	<i>313</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Numele copilului _____</i>	<i>314</i>
3.1. Reguli generale privind stabilirea numelui copilului _____	314
3.2. Transcrierea actelor de naștere întocmite în străinătate. Efecte cu privire la nume _____	316
3.2.1. Numele copilului din perspectiva dreptului european _____	316
3.2.2. Reglementarea națională _____	317

TITLUL IV. ADOPTIA	319
Capitolul I. Considerații introductive	319
<i>Secțiunea 1. Repere istorice</i>	319
<i>Secțiunea a 2-a. Reglementare</i>	322
2.1. Cadrul legislativ intern	322
2.2. Reglementări internaționale și europene	324
<i>Secțiunea a 3-a. Noțiune și natură juridică</i>	325
<i>Secțiunea a 4-a. Felurile adopției</i>	327
4.1. Adopția minorului/adopția majorului	327
4.2. Adopția națională și adopția internațională a copilului	327
<i>Secțiunea a 5-a. Principiile adopției minorului</i>	330
Capitolul II. Adopția internă. Condițiile încuviințării adopției copilului	331
<i>Secțiunea 1. Clasificarea condițiilor</i>	331
<i>Secțiunea a 2-a. Condiții privind persoanele care pot fi adoptate</i>	331
2.1. Interesul superior al copilului	331
2.2. Vârsta adoptatului	332
2.3. Consimțământul părinților/tutorei	332
2.4. Consimțământul copilului	336
2.5. Inexistența unei adopții anterioare	336
<i>Secțiunea a 3-a. Condițiile privind persoanele care pot adopta copilul</i>	337
3.1. Condițiile generale privind adoptatorul	337
3.1.1. Condiții de fond pozitive privind persoanele care pot adopta	337
3.1.1.1. Capacitatea	337
3.1.1.2. Aptitudinea morală și materială de a adopta	337
3.1.1.3. Consimțământul adoptatorului	338
3.1.1.4. Consimțământul soțului adoptatorului	338
3.1.2. Condiții de fond negative	338
3.1.2.1. Aptitudinea psihică a adoptatorului	338
3.1.2.2. Alte impedimente legale	339
3.1.2.3. Discuții privind orientarea sexuală a adoptatorului celibatar. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului	339
3.2. Condiții privind adopția de către o familie	340
3.2.1. Adopția de către doi soți	340
3.2.2. Condiții speciale privind adopția de către soție a copilului din afara căsătoriei recunoscut de soț	340
3.2.3. Este permisă adopția de către două persoane necăsătorite?	340
<i>Secțiunea a 4-a. Condiții bilaterale privind adoptatorul și adoptatul</i>	343
4.1. Diferența de vârstă	343
4.2. Impedimentul rezultând din rudenie	343
4.3. Impedimentul întemeiat pe calitatea de soț/fost soț	344
Capitolul III. Adopția internațională a copilului. Condițiile încuviințării	345
<i>Secțiunea 1. Condiția specială cu privire la persoana adoptatorului</i>	345

<i>Secțiunea a 2-a. Condiția specială cu privire la persoana adoptatului</i> _____	346
Capitolul IV. Cadrul instituțional al încheierii adopției _____	347
Capitolul V. Procedura adopției interne a copilului _____	348
<i>Secțiunea 1. Etapele procedurii</i> _____	348
<i>Secțiunea a 2-a. Atestarea familiei sau persoanei apte să adopte</i> <i>(art. 18-27 din Legea nr. 273/2004)</i> _____	348
<i>Secțiunea a 3-a. Întocmirea planului individualizat de protecție a</i> <i>copilului (art. 28-30 din Legea nr. 273/2004)</i> _____	349
<i>Secțiunea a 4-a. Deschiderea procedurii adopției</i> _____	350
4.1. Rațiunea reglementării. Excepții _____	350
4.2. Condițiile deschiderii procedurii adopției _____	350
4.3. Aspecte de procedură _____	351
4.3.1. Cererea pentru deschiderea procedurii adopției _____	351
4.3.2. Judecata cererii pentru deschiderea procedurii adopției _____	351
4.3.3. Cuprinsul și efectele hotărârii judecătorești prin care a fost deschisă procedura _____	352
4.3.4. Revizuirea hotărârii privind deschiderea procedurii adopției _____	352
<i>Secțiunea a 5-a. Potrivirea dintre copil și adoptator/familia</i> <i>adoptatoare (art. 39-42 din Legea nr. 273/2004)</i> _____	353
<i>Secțiunea a 6-a. Încredințarea copilului în vederea adopției</i> _____	354
6.1. Rațiunea reglementării. Excepții _____	354
6.2. Condițiile încredințării _____	355
6.3. Cererea pentru încredințarea copilului în vederea adopției. Judecata cererii _____	355
6.4. Durata încredințării copilului în vederea adopției _____	355
6.5. Efectele încredințării în vederea adopției _____	356
6.6. Urmărirea evoluției copilului _____	356
6.7. Revocarea/prelungirea măsurii încredințării _____	356
<i>Secțiunea a 7-a. Încuviințarea adopției de către instanța</i> <i>judecătorească</i> _____	357
7.1. Competența _____	357
7.2. Calitatea procesuală activă _____	357
7.3. Mijloace de probă _____	357
7.4. Procedura de judecată _____	357
7.4.1. Citarea (art. 57 din Legea nr. 273/2004) _____	357
7.4.2. Luarea consimțământului la adopție (art. 58 din Legea nr. 273/2004) _____	358
Capitolul VI. Procedura adopției internaționale a copilului _____	359
<i>Secțiunea 1. Considerații prealabile</i> _____	359
<i>Secțiunea a 2-a. Etapele procedurii</i> _____	359
<i>Secțiunea a 3-a. Încuviințarea adopției internaționale de către instanță</i> _____	360
<i>Secțiunea a 4-a. Formalități ulterioare încuviințării adopției</i> <i>internaționale</i> _____	360
Capitolul VII. Efectele adopției copilului _____	361
<i>Secțiunea 1. Data la care se produc efectele</i> _____	361
<i>Secțiunea a 2-a. Efecte asupra rudeniei civile</i> _____	361

<i>Secțiunea a 3-a. Raporturile dintre adoptator și adoptat. Autoritatea părintească</i>	362
<i>Secțiunea a 4-a. Numele de familie al adoptatului</i>	362
<i>Secțiunea a 5-a. Informațiile cu privire la adopție</i>	363
Capitolul VIII. Adopția majorului	365
<i>Secțiunea 1. Calificare juridică. O adopție tardivă a unui minor?</i>	365
<i>Secțiunea a 2-a. Condițiile adopției majorului</i>	366
2.1. Consimțământul adoptatului. Chestiunea citării părinților firești	366
2.2. Consimțământul adoptatorului/familiei adoptatoare. Chestiunea foștilor soți divorțați	368
2.3. Condiția creșterii adoptatului în timpul minorității	369
2.3.1. Conținutul noțiunii de creștere a adoptatului în timpul minorității	369
2.3.2. Analiza noțiunii de creștere a copilului din perspectiva efectelor depline ale adopției	372
Capitolul IX. Încetarea adopției	378
<i>Secțiunea 1. Cauzele de încetare</i>	378
<i>Secțiunea a 2-a. Desfacerea adopției</i>	378
2.1. Desfacerea de drept a adopției	378
2.2. Desfacerea adopției pe cale judiciară	378
2.2.1. Dacă este în interesul superior al copilului	378
2.2.2. La cererea adoptatorului	380
2.2.3. La cererea adoptatului	380
2.3. Efectele desfacerii adopției	380
<i>Secțiunea a 3-a. Nulitatea adopției</i>	381
3.1. Cauzele de nulitate	381
3.2. Efectele nulității adopției	382
<i>Secțiunea a 4-a. Efectele încetării adopției</i>	383
Capitolul X. Reglementări procedurale comune în materia cererilor privind adopția	384
<i>Secțiunea 1. Competența instanțelor judecătorești</i>	384
1.1. Competența internațională	384
1.2. Competența materială și competența teritorială	384
<i>Secțiunea a 2-a. Natura procedurii</i>	384
<i>Secțiunea a 3-a. Cererile privind adopția</i>	384
<i>Secțiunea a 4-a. Compunerea instanței</i>	385
<i>Secțiunea a 5-a. Procedura de judecată. Aspecte derogatorii de la dreptul comun</i>	385
Capitolul XI. Registrul național pentru adopții	387
Capitolul XII. Monitorizare și activități postadopție	388
<i>Secțiunea 1. Noțiune</i>	388
<i>Secțiunea a 2-a. Conținut. Durată</i>	388

TITLUL V. PROTECȚIA DREPTURILOR COPILULUI. AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ	390
Capitolul I. Drepturile fundamentale ale copilului. Principii	390
<i>Secțiunea 1. Evoluția reglementării</i>	390
1.1. Dreptul internațional și dreptul european	390
1.1.1. Convenția Organizației Națiunilor Unite din 1989 cu privire la drepturile copilului	390
1.1.2. Constituirea unui drept european al drepturilor copilului	392
1.2. Dreptul național	393
<i>Secțiunea a 2-a. Noțiunea de copil</i>	394
<i>Secțiunea a 3-a. Principiile care stau la baza protecției și promovării drepturilor copilului</i>	395
3.1. Principiul interesului superior al copilului	395
3.1.1. Dimensiune internațională și europeană	395
3.1.2. Consacrare în dreptul român	398
3.2. Egalitatea șanselor și nediscriminarea	399
3.3. Responsabilizarea părinților cu privire la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești	400
3.4. Primordialitatea responsabilității părinților cu privire la respectarea și garantarea drepturilor copilului	401
3.5. Descentralizarea serviciilor de protecție a copilului, intervenția multisectorială și parteneriatul dintre instituțiile publice și furnizorii privați acreditați	402
3.6. Asigurarea unei îngrijiri individualizate și personalizate pentru fiecare copil	404
3.7. Respectarea demnității copilului	404
3.8. Ascultarea opiniei copilului și luarea în considerare a acesteia, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate	404
3.9. Asigurarea stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educarea copilului, ținând cont de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, în cazul luării unei măsuri de protecție	409
3.10. Celeritatea în luarea oricărei decizii cu privire la copil	409
3.11. Asigurarea protecției împotriva abuzului, neglijării, exploatării și a oricărei forme de violență asupra copilului	410
3.12. Interpretarea fiecărei norme juridice referitoare la drepturile copilului în corelație cu ansamblul reglementărilor din această materie	410
Capitolul II. Autoritatea părintească	411
<i>Secțiunea 1. Definiție legală</i>	411
<i>Secțiunea a 2-a. Delimitări conceptuale (autoritate, drepturi și obligații, puteri civile)</i>	412
2.1. Autoritate, drepturi și puteri civile	412
2.2. O analiză a structurii logice a noțiunilor de autoritate și putere	415
2.3. Autoritatea presupune o relație de superioritate	416
2.4. Ce sunt „drepturile și îndatoririle părintești”? Un compromis legislativ	419

<i>Secțiunea a 3-a. Principiile și durata autorității părintești</i>	421
<i>Secțiunea a 4-a. Mecanismele exercitării autorității părintești</i>	422
4.1. Titularii autorității părintești. Tipuri de mecanisme juridice	422
4.2. Exercițarea autorității părintești în comun și în mod egal de către părinți (coparentalitate)	423
4.2.1. O regulă de aplicație generală	423
4.2.2. Funcționarea mecanismului exercitării în comun și în mod egal a autorității părintești. Codecizie. Blocaje și remedii	426
4.3. Exercițarea exclusivă a autorității părintești de către un părinte	431
4.4. Exercițarea unilaterală (inegală) a autorității părintești	432
4.4.1. Conținut. Delimitare față de exercițarea exclusivă	432
4.4.2. Cazuri	432
4.4.3. Exercițarea unilaterală (inegală) a autorității părintești în cazul divorțului	433
4.4.4. Dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului	435
4.5. Exercițarea în parte a autorității prin părinți (delegarea exercitării autorității părintești)	437
4.5.1. Cazuri prevăzute de Codul civil	437
4.5.2. Exercițarea în parte a autorității părintești în cazul divorțului	437
4.5.3. Delegarea exercitării autorității părintești în ipoteza specială a părinților plecați la muncă în străinătate (art. 104-108 din Legea nr. 272/2004)	438
4.6. Exercițarea autorității părintești în cazul părinților care beneficiază de o măsură de ocrotire. Particularități	439
<i>Secțiunea a 5-a. Locuința copilului</i>	441
5.1. Noțiuni. Premise	441
5.2. Modelul clasic de stabilire a locuinței copilului în cazul separației în fapt a părinților (la unul dintre părinți sau, excepțional, la o terță persoană)	442
5.2.1. Cazul părinților divorțați și cazuri asimilate divorțului	442
5.2.1.1. Reglementare	442
5.2.1.2. Modelul locuinței copilului la divorț (art. 400 C. civ.)	443
5.2.2. Criterii legale de evaluare a interesului superior al copilului la stabilirea locuinței acestuia	445
5.3. Alte modele de stabilire a locuinței copilului. Controverse teoretice	449
5.3.1. Locuința alternantă a minorului	449
5.3.1.1. Orientări în dreptul european	449
5.3.1.2. Dreptul național. Analiza jurisprudenței instanțelor române	451
5.3.1.3. Fundamentul juridic al locuinței alternante	453
5.3.2. Locuința alternantă a părinților (<i>birdnesting</i>)	455
5.4. Schimbarea locuinței minorului. Ipoteze speciale	457

<i>Secțiunea a 6-a. Conținutul autorității părintești</i>	458
6.1. Aspecte generale. Felurile autorității	458
6.2. Autoritatea părintească cu privire la persoana copilului	460
6.2.1. Dreptul și îndatorirea părinților de a stabili și păstra identitatea copilului	460
6.2.2. Dreptul și îndatorirea de a crește copilul	461
6.2.3. Dreptul de a consimți la logodna, căsătoria și adopția copilului	469
6.2.4. Dreptul de a contesta măsurile dispuse de autorități cu privire la copil și de a formula cereri și acțiuni în nume propriu și în numele copilului	470
6.3. Dreptul de a avea legături personale – garanție a respectării vieții de familie	470
6.3.1. Natură juridică, trăsături și fundament	470
6.3.2. Titularii dreptului de a avea legături personale	472
6.3.2.1. Părintele/părinții separat/separați de copil	472
6.3.2.2. Dreptul copilului la relații personale	476
6.3.3. Modalitățile de exercitare a dreptului de a avea legături personale cu copilul. Stabilirea programului de legături personale	482
6.4. Autoritatea părintească cu privire la bunurile copilului minor	485
6.4.1. Dreptul și îndatorirea de a administra bunurile copilului	485
6.4.2. Dreptul și îndatorirea de a-l reprezenta/asista pe minor în actele civile ori de a încuviința aceste acte	485
<i>Secțiunea a 7-a. Modificarea măsurilor cu privire la copii</i>	486
<i>Secțiunea a 8-a. Soluționarea neînțelegerilor dintre părinți</i>	488
8.1. Aspecte generale	488
8.1.1. Temei legal	488
8.1.2. Competență. Efectele hotărârilor. Căi de atac	488
8.1.3. Mijloace de probă	489
8.1.4. Principiul celerității în materia litigiilor de familie cu minori	490
8.2. Executarea silită a hotărârilor judecătorești și a titlurilor referitoare la minori	491
8.2.1. Reglementare. Rațiuni	491
8.2.2. Etapele principale ale procedurii speciale a executării silite	493
8.2.2.1. Somația de executare. Obligarea la plata de penalități la cererea executorului judecătoresc	493
8.2.2.2. Procedura obligării la penalități de întârziere la cererea creditorului	494
8.2.2.3. Fixarea sumei definitive cu titlu de penalități	494
8.2.3. Reguli speciale de executare a titlurilor executorii referitoare la minori	495
8.2.4. Opunerea la executare	495
8.2.5. Refuzul minorului	496
8.2.6. Procesul-verbal de constatare	497
8.3. Fenomenul alienării parentale	497

Capitolul III. Răspunderea părinților pentru neîndeplinirea îndatoririlor părintești	504
<i>Secțiunea 1. Reglementare</i>	504
<i>Secțiunea a 2-a. Cazurile (motivele) decăderii din exercițiul drepturilor părintești</i>	504
<i>Secțiunea a 3-a. O calitate procesuală activă excepțională</i>	506
3.1. Sesizarea instanței de tutelă	506
3.2. Sesizarea direcției generale de asistență socială și protecția copilului	509
<i>Secțiunea a 4-a. Protecția copilului până la soluționarea cererii de decădere</i>	509
<i>Secțiunea a 5-a. Probațiunea motivelor de decădere</i>	511
<i>Secțiunea a 6-a. Unele aspecte de procedură</i>	511
<i>Secțiunea a 7-a. Efectele decăderii din exercițiul drepturilor părintești</i>	511
<i>Secțiunea a 8-a. Redarea exercițiului drepturilor părintești</i>	512
TITLUL VI. OBLIGAȚIA LEGALĂ DE ÎNTREȚINERE	514
Capitolul I. Aspecte generale privind obligația de întreținere	514
<i>Secțiunea 1. Reglementare. Fundament. Noțiune</i>	514
1.1. Reglementare	514
1.2. Fundament	515
1.3. Noțiune. Natură juridică	515
<i>Secțiunea a 2-a. Persoanele între care există obligația de întreținere și ordinea în care se datorează</i>	516
2.1. Persoanele între care există obligația de întreținere	516
2.2. Ordinea în care se datorează întreținerea	517
<i>Secțiunea a 3-a. Condițiile generale ale obligației de întreținere</i>	519
3.1. Condiții privind creditorul obligației de întreținere	519
3.1.1. Reglementare. Enumerare	519
3.1.2. Starea de nevoie	519
3.1.3. Imposibilitatea de a se întreține din munca sau bunurile sale	520
3.1.4. Comportamentul corespunzător al creditorului întreținerii	521
3.2. Condiții privind debitorul obligației de întreținere	522
3.2.1. Reglementare. Enumerare	522
3.2.2. Inexistența unei alte persoane obligate la întreținere în ordinea prevăzută de art. 519 C. civ.	522
3.2.3. Existența mijloacelor de a presta întreținerea sau a posibilității de a dobândi aceste mijloace	523
3.3. Dovada îndeplinirii condițiilor obligației de întreținere	525
<i>Secțiunea a 4-a. Stabilirea și executarea obligației de întreținere</i>	525
4.1. Quantumul întreținerii	525
4.2. Modalități de executare a obligației legale de întreținere	525
4.3. Data de la care se acordă întreținerea	526
4.4. Modificarea quantumului întreținerii	526
4.5. Încetarea obligației de întreținere	527
4.6. Plata pensiei de întreținere	527

4.7. Restituirea întreținerii nedatorate _____	528
<i>Secțiunea a 5-a. Caracteresle juridice ale obligației de întreținere</i> _____	528
5.1. Legalitatea _____	528
5.2. Caracterul personal _____	529
5.3. Inadmisibilitatea renunțării la întreținere _____	532
5.4. Caracterul reciproc _____	532
5.5. Caracterul succesiv _____	533
5.6. Caracterul variabil _____	533
5.7. Caracterul divizibil _____	534
Capitolul II. Particularități ale unor obligații de întreținere _____	535
<i>Secțiunea 1. Obligația de întreținere între soți</i> _____	535
<i>Secțiunea a 2-a. Obligația de întreținere între foștii soți</i> _____	536
<i>Secțiunea a 3-a. Obligația de întreținere între părinți și copii</i> _____	537
TITLUL VII. SOLUȚIONAREA AMIABILĂ A CONFLICTELOR DE FAMILIE. MEDIEREA _____	543
Capitolul I. Considerații generale din perspectiva teoriei conflictelor _____	543
<i>Secțiunea 1. Premise conceptuale</i> _____	543
<i>Secțiunea a 2-a. Cadrul legal general al procedurii medierii</i> _____	546
2.1. Medierea la nivel european _____	546
2.2. Reglementarea procedurii medierii în dreptul român _____	546
2.2.1. Definiție și principii _____	546
2.2.2. Procedura medierii _____	551
Capitolul II. Medierea conflictelor de familie _____	556
<i>Secțiunea 1. Cadrul special privind medierea conflictelor de familie</i> _____	556
<i>Secțiunea a 2-a. Particularități privind procedura de mediere a conflictelor de familie</i> _____	559
2.1. Conținutul reglementării speciale privind medierea conflictelor de familie _____	559
2.2. Probleme privind ascultarea minorului în procedura medierii _____	560
PARTEA A II-A. REGIMURI PATRIMONIALE _____	567
TITLUL I. DREPTUL COMUN AL REGIMURILOR MATRIMONIALE _____	569
Capitolul I. Introducere în dreptul regimurilor matrimoniale _____	569
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de regim matrimonial</i> _____	569
1.1. Preliminarii _____	569
1.2. Noțiune și reglementare _____	570
<i>Secțiunea a 2-a. Fundamentul regimului matrimonial</i> _____	571
2.1. Exclusivitatea regimului matrimonial _____	571
2.2. Subzistența regimului matrimonial pe toată durata căsătoriei _____	573
<i>Secțiunea a 3-a. Natura juridică a regimului matrimonial</i> _____	574
3.1. Regimul matrimonial – modalitate a patrimoniului _____	574
3.2. Importanța determinării naturii juridice a regimului matrimonial _____	575
<i>Secțiunea a 4-a. Principiile regimurilor matrimoniale</i> _____	576
4.1. Principiul egalității în drepturi dintre soți _____	576

4.2. Principiul libertății alegerii și a modificării regimului matrimonial	577
4.2.1. Libertatea alegerii regimului matrimonial	577
4.2.2. Libertatea modificării regimului matrimonial	577
4.3. Principiul subordonării regimului matrimonial scopului căsătoriei	578
<i>Secțiunea a 5-a. Clasificarea regimurilor matrimoniale</i>	578
<i>Secțiunea a 6-a. Reperele temporale ale regimului matrimonial</i>	579
Capitolul II. Convenția matrimonială	582
<i>Secțiunea 1. Noțiuni</i>	582
<i>Secțiunea a 2-a. Originea convenției matrimoniale</i>	582
<i>Secțiunea a 3-a. Natura juridică a convenției matrimoniale.</i> <i>Caractere juridice</i>	583
<i>Secțiunea a 4-a. Delimitarea convenției matrimoniale de alte instituții</i>	585
4.1. Delimitarea convenției matrimoniale de căsătorie	585
4.2. Delimitarea convenției matrimoniale de logodnă	586
4.3. Delimitarea convenției matrimoniale de contractul de curtaș matrimonial	586
<i>Secțiunea a 5-a. Încheierea convenției matrimoniale</i>	587
5.1. Condițiile de fond ale convenției matrimoniale	587
5.1.1. Capacitatea	587
5.1.2. Consimțământul	588
5.1.3. Obiectul	589
5.1.3.1. Limite generale	589
5.1.3.2. Limite speciale	590
5.1.4. Cauza	591
5.1.5. Data încheierii convenției matrimoniale	591
5.1.5.1. Încheierea convenției matrimoniale înainte de căsătorie	591
5.1.5.2. Încheierea convenției matrimoniale în timpul căsătoriei	592
5.2. Condiții de formă	592
<i>Secțiunea a 6-a. Desființarea și ineficacitatea convenției matrimoniale</i>	593
6.1. Nulitatea convenției matrimoniale	593
6.1.1. Cauzele de nulitate. Regim juridic	593
6.1.1.1. Nulitatea absolută	593
6.1.1.2. Nulitatea relativă	595
6.1.2. Efectele nulității	598
6.2. Caducitatea convenției matrimoniale	598
<i>Secțiunea a 7-a. Formalități de publicitate. Opozabilitatea convenției matrimoniale</i>	599
7.1. Rațiunea reglementării formalităților de publicitate. Clasificare	599
7.2. Obiectul publicității	600
7.3. Formalități generale de publicitate	600
7.3.1. Mecanisme de publicitate	600
7.3.1.1. Mențiunea pe actul de căsătorie	600
7.3.1.2. Registrul național notarial al regimurilor matrimoniale	601

7.3.2. Efecte. Concursul între formalitățile de publicitate	602
7.3.3. Consultarea registrelor	603
7.4. Formalități speciale de publicitate	603
7.5. Sancțiunea neîndeplinirii formalităților de publicitate	606
7.5.1. Inopozabilitatea	606
7.5.2. Simulația. Inopozabilitatea convenției matrimoniale secrete	607
<i>Secțiunea a 8-a. Efectele convenției matrimoniale</i>	607
Capitolul III. Modificarea regimului matrimonial	609
<i>Secțiunea 1. Reglementare</i>	609
<i>Secțiunea a 2-a. Modificarea convențională</i>	610
2.1. Delimitări conceptuale	610
2.2. Condiții de fond	610
2.3. Condiții de formă și măsuri de publicitate	612
2.4. Efectele modificării convenționale a regimului matrimonial	613
<i>Secțiunea a 3-a. Modificarea judiciară a regimului comunității</i>	614
3.1. Reglementare. Cazuri și condiții	614
3.2. Efectele schimbării judiciare a regimului comunității	616
3.2.1. Efecte între soți	616
3.2.2. Efecte față de terți	616
Capitolul IV. Regimul primar imperativ	618
<i>Secțiunea 1. Noțiune. Natură juridică și trăsături</i>	618
1.1. Noțiune	618
1.2. Trăsături și natură juridică	619
<i>Secțiunea a 2-a. Regimul primar imperativ în situația de pace conjugală</i>	624
2.1. Interdependența vieții familiale (coeziunea patrimonială a cuplului)	624
2.1.1. Locuința familiei	624
2.1.1.1. Noțiune	624
2.1.1.2. Drepturile soților asupra locuinței comune	631
2.1.1.3. Regimul juridic al locuinței familiei	631
2.1.2. Bunurile mobile care servesc locuinței familiei	638
2.1.3. Cheltuielile căsătoriei	639
2.1.3.1. Noțiune	639
2.1.3.2. Conținutul și executarea obligației de a suporta cheltuielile căsătoriei	639
2.2. Independența economică și socială reciprocă a soților	641
2.2.1. Independența profesională	641
2.2.1.1. Libertatea fiecărui soț de a exercita o profesie	641
2.2.1.2. Libertatea fiecărui soț de a dispune de veniturile obținute din exercitarea profesiei	641
2.2.1.3. Participarea unuia dintre soți la exercitarea profesiei de către celălalt soț	642
2.2.2. Independența patrimonială a soților	643
2.2.2.1. Încheierea de acte juridice	643

2.2.2.2. Depozitele bancare. Independența fiecăruia dintre soți _____	643
2.2.2.3. Dreptul la informare _____	650
<i>Secțiunea a 3-a. Adaptarea regimului matrimonial în situația de criză _____</i>	<i>651</i>
3.1. Rațiunea reglementării _____	651
3.2. Extinderea judiciară a puterilor unuia dintre soți _____	651
3.2.1. Noțiune _____	651
3.2.2. Natură juridică _____	651
3.2.3. Cauze _____	651
3.2.4. Câmpul de aplicare a reprezentării judiciare _____	652
3.2.5. Întinderea reprezentării _____	653
3.2.6. Efectele reprezentării _____	653
3.2.7. Încetarea mandatului judiciar _____	653
3.3. Limitarea judiciară a puterilor unuia dintre soți _____	654
3.3.1. Noțiune. Reglementare _____	654
3.3.2. Natura măsurii _____	654
3.3.3. Condițiile măsurii _____	655
3.3.4. Caracterele măsurii _____	656
3.3.5. Efecte. Sancțiuni _____	656
TITLUL II. REGIMURI MATRIMONIALE ALESE _____	657
Capitolul I. Regimul comunității legale _____	657
<i>Secțiunea 1. Considerații prealabile _____</i>	<i>657</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Caracterizare generală _____</i>	<i>657</i>
2.1. Principiile regimului comunității legale _____	657
2.2. Trăsăturile comunității legale _____	658
2.2.1. Un regim de comunitate parțială _____	658
2.2.2. Un regim legal _____	659
2.2.3. Un regim alternativ regimurilor convenționale _____	660
2.2.4. Un regim imperativ _____	660
2.2.5. Un regim mutabil _____	661
<i>Secțiunea a 3-a. Structura (compoziția) patrimoniului fiecărui soț _____</i>	<i>661</i>
3.1. Precizări prealabile _____	661
3.2. Bunurile comune ale soților _____	661
3.2.1. Calificare. Criteriile generale de determinare a bunurilor comune _____	661
3.2.2. Noțiunea de bunuri _____	663
3.2.3. Noțiunea de dobândire _____	664
3.2.4. Condiția dobândirii bunurilor în timpul comunității legale _____	667
3.2.5. Data dobândirii bunurilor _____	668
3.2.5.1. Cazul în care un soț dobândește un drept de creață care îl îndreptățește să pretindă transmiterea dreptului de proprietate asupra unui lucru _____	668
3.2.5.2. Cazul bunurilor dobândite cu plata prețului în rate _____	669
3.2.5.3. Cazul bunurilor dobândite prin actele juridice afectate de modalități, respectiv termen și condiție _____	670

3.3. Bunurile proprii ale soților _____	670
3.3.1. Precizări privind categoriile de bunuri proprii _____	670
3.3.2. Categoriile de bunuri proprii prevăzute de Codul civil _____	671
3.3.3. Bunurile dobândite în afara regimului comunității legale _____	671
3.3.4. Bunurile dobândite în timpul căsătoriei prin moștenire, legat sau donație, dacă dispunătorul nu a prevăzut expres că ele vor fi comune [art. 340 lit. a) C. civ.] _____	672
3.3.4.1. Moștenirea _____	672
3.3.4.2. Legatul _____	672
3.3.4.3. Donațiile _____	673
3.3.4.4. Excepția potrivit căreia dispunătorul poate să prevadă ca bunul să devină comun _____	674
3.3.4.5. Natura juridică a darurilor de nuntă și a donațiilor făcute, cu acest prilej, de părinții unuia dintre soți _____	674
3.3.5. Bunurile de uz personal [art. 340 lit. b) C. civ.] _____	675
3.3.6. Bunurile destinate exercitării profesiei unuia dintre soți, dacă nu sunt elemente ale unui fond de comerț care face parte din comunitatea legală [art. 340 lit. c) C. civ.] _____	676
3.3.7. Drepturile patrimoniale de proprietate intelectuală asupra propriilor creații și asupra semnelor distinctive înregistrate [art. 340 lit. d) C. civ.] _____	677
3.3.8. Bunurile dobândite cu titlu de premiu sau recompensă, manuscrisele științifice sau literare, schițele și proiectele artistice, proiectele de invenții și inovații, precum și alte asemenea bunuri [art. 340 lit. e) C. civ.] _____	677
3.3.8.1. Premiile și recompensele _____	677
3.3.8.2. Manuscrisele științifice, literare, schițele sau proiectele artistice, proiectele de invenții și inovații _____	678
3.3.9. Indemnizația de asigurare sau despăgubirea pentru prejudiciul material sau moral adus unuia dintre soți [art. 340 lit. f) C. civ.] _____	678
3.3.9.1. Indemnizația de asigurare _____	678
3.3.9.2. Despăgubirea pentru pagube pricinuite persoanei _____	679
3.3.10. Valoarea care reprezintă și înlocuiește un bun propriu sau bunul în care a trecut această valoare [art. 340 lit. g) C. civ.] _____	679
3.3.11. Fructele bunurilor proprii [art. 340 lit. h) C. civ.] _____	681
3.4. Calificarea anumitor categorii de bunuri _____	682
3.4.1. Natura juridică a salariului _____	682
3.4.2. Sumele economisite și depuse la bancă _____	683
3.4.3. Construcțiile efectuate de soți sau de unul dintre aceștia _____	683
3.4.4. Sporul valorii imobilului bun propriu al unuia dintre soți _____	688
3.5. Dovada bunurilor _____	689
3.5.1. Dovada bunurilor comune _____	689
3.5.2. Dovada bunurilor proprii _____	689
3.6. Pasivul matrimonial _____	690
3.6.1. Datoriile soților _____	690
3.6.1.1. Calificarea datoriilor soților _____	690

3.6.1.2. Categoriile de datorii comune potrivit Codului civil _____	690
3.6.1.3. Obligațiile născute în legătură cu conservarea, administrarea sau dobândirea bunurilor comune [art. 351 lit. a) C. civ.] _____	691
3.6.1.4. Obligațiile contractate de soți împreună [art. 351 lit. b) C. civ.] _____	691
3.6.1.5. Obligațiile asumate de oricare dintre soți pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei [art. 351 lit. c) C. civ.] _____	692
3.6.1.6. Repararea prejudiciului cauzat prin însușirea, de către unul dintre soți, a bunurilor aparținând unui terț, în măsura în care, prin aceasta, au sporit bunurile comune ale soților [art. 351 lit. d) C. civ.] _____	692
3.6.2. Regimul juridic al datoriilor soților _____	693
3.6.2.1. Reguli specifice _____	693
3.6.2.2. Regimul juridic al datoriilor personale _____	693
3.6.2.3. Regimul juridic al datoriilor comune _____	694
<i>Secțiunea a 4-a. Funcționarea regimului comunității legale</i> _____	695
4.1. Considerații generale privind gestiunea bunurilor comune _____	695
4.2. Gestiunea bunurilor comune potrivit Codului civil _____	697
4.2.1. Aspecte generale _____	697
4.2.2. Mecanismul gestiunii paralele _____	699
4.2.2.1. Domeniu de aplicare _____	699
4.2.2.2. Răspunderea pentru actele care prejudiciază comunitatea _____	700
4.2.3. Mecanismul gestiunii comune (cogestiunii) _____	704
4.2.3.1. Domeniu de aplicare _____	704
4.2.3.2. Modalități de exprimare a consimțământului _____	709
4.2.3.3. Sancțiuni _____	710
4.2.3.4. Aspecte privind exercițiul acțiunilor în justiție cu privire la bunurile comune _____	713
4.2.4. Gestiunea exclusivă _____	717
4.3. Gestiunea bunurilor proprii _____	717
<i>Secțiunea a 5-a. Partajul bunurilor comune în timpul căsătoriei</i> _____	718
5.1. Precizări prealabile. Reglementare _____	718
5.2. Partajul bunurilor comune în timpul căsătoriei la cererea unuia dintre soți _____	719
5.2.1. Reglementare. Cazuri și condiții _____	719
5.2.2. Efectele partajului în timpul căsătoriei. Menținerea comunității _____	721
5.3. Împărțeala bunurilor comune în timpul căsătoriei la cererea creditorilor unuia dintre soți _____	721
5.3.1. Condiții _____	721
5.3.2. Efectele admiterii acțiunii _____	722
5.4. Împărțirea bunurilor comune pe cale incidentală _____	722
<i>Secțiunea a 6-a. Comunitatea legală a soților la confluența legii societăților</i> _____	722
6.1. Precizări prealabile _____	722

6.2. Bunul comun ca aport social _____	723
6.2.1. Reglementare _____	723
6.2.2. Regimul juridic al aportului de bunuri comune în cazul societăților cu personalitate juridică _____	724
6.2.2.1. Precizări prealabile _____	724
6.2.2.2. Condițiile în care un bun comun poate fi adus ca aport social _____	725
6.3. Natura juridică a titlurilor de valoare _____	726
6.3.1. Delimitări conceptuale _____	726
6.3.2. Dobândirea calității de asociat sau acționar _____	726
6.3.2.1. La constituirea societății _____	726
6.3.2.2. Ulterior constituirii societății _____	728
6.3.3. Natura și regimul juridic ale titlului de valoare _____	730
6.3.3.1. Natură juridică. Controverse și soluții _____	730
6.3.3.2. Gestiunea titlurilor de valoare bunuri comune _____	731
6.4. Datoriile soților ca asociați _____	732
<i>Secțiunea a 7-a. Încetarea și lichidarea comunității</i> _____	733
7.1. Încetarea regimului comunității legale _____	733
7.1.1. Reglementare _____	733
7.1.2. Cauzele încetării regimului comunității legale _____	733
7.1.3. Efectele încetării comunității legale _____	734
7.1.4. Funcționarea comunității post-matrimoniale în cazul divorțului _____	734
7.1.4.1. Natura juridică a bunurilor și a datoriilor. Subzistența comunității _____	734
7.1.4.2. Gestiunea bunurilor comune în cadrul comunității post-matrimoniale _____	738
7.2. Lichidarea comunității legale _____	738
7.2.1. Modalitățile de lichidare _____	738
7.2.2. Lichidarea comunității. Partajul bunurilor comune _____	739
7.2.3. Partajul bunurilor comune prin hotărâre judecătorească _____	741
7.2.4. Efectele partajului _____	745
Capitolul II. Regimuri matrimoniale convenționale _____	747
<i>Secțiunea 1. Preliminarii</i> _____	747
<i>Secțiunea a 2-a. Regimul comunității convenționale</i> _____	747
2.1. Reglementare _____	747
2.2. Clauze referitoare la compoziția comunității _____	748
2.2.1. Comunitatea extinsă _____	748
2.2.2. Comunitatea restrânsă _____	749
2.3. Clauze de modificare a gestiunii bunurilor _____	749
2.4. Clauze privind lichidarea și partajul comunității _____	750
2.4.1. Preliminarii _____	750
2.4.2. Clauza de preciput _____	751
2.4.2.1. Reglementare _____	751
2.4.2.2. Obiect _____	751
2.4.2.3. Beneficiar _____	751
2.4.2.4. Caducitate _____	752

2.4.2.5. Natură juridică. Efecte _____	752
2.4.2.6. Executare _____	756
2.4.3. Modalități privind lichidarea comunității convenționale _____	758
<i>Secțiunea a 3-a. Regimul separației de bunuri</i> _____	759
3.1. Caracterizare generală _____	759
3.2. Reglementare. Fundament _____	760
3.3. Separația patrimoniilor _____	760
3.3.1. Separația activului _____	760
3.3.2. Dovada bunurilor _____	762
3.3.3. Separația pasivului _____	763
3.3.4. Gestiunea bunurilor _____	763
3.3.5. Lichidarea regimului _____	764
<i>Secțiunea a 4-a. Regimul participării la achiziții</i> _____	765
TITLUL III. PARTENERIATUL NEÎNREGISTRAT (UNIUNEA DE FAPT) _____	767
Capitolul I. Noțiune _____	767
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind parteneriatele</i> _____	767
1.1. Un element comun: absența reglementării pozitive în România _____	767
1.2. Un element de diferențiere: toleranța legislativă față de uniunea de fapt (concubinaj) _____	769
<i>Secțiunea a 2-a. Noțiune și principii în materia parteneriatului neînregistrat</i> _____	769
2.1. O posibilă definiție a unui fenomen divers _____	769
2.2. Analiza elementelor constitutive _____	770
2.2.1. O comunitate de viață _____	770
2.2.2. Continuitatea și durabilitatea conviețuirii _____	771
2.2.3. Viața de cuplu _____	772
2.3. Noțiunea autonomă de parteneriat neînregistrat în dreptul funcției publice a Uniunii Europene _____	774
2.4. Respectarea vieții de familie. Principiul nediscriminării _____	775
Capitolul II. Raporturi patrimoniale în cadrul parteneriatului neînregistrat (uniunii de fapt) _____	777
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i> _____	777
<i>Secțiunea a 2-a. Mecanisme juridice aplicabile raporturilor patrimoniale în dreptul român</i> _____	778
2.1. Convenție de concubinaj privind raporturile patrimoniale _____	778
2.2. Convenție de dobândire a unor bunuri proprietate pe cote-părți _____	779
2.3. Convenție de dobândire a unor bunuri proprietate devălmașă _____	781
2.4. Alte tehnici contractuale de dobândire a bunurilor în cadrul uniunii de fapt _____	785
2.5. Instituții juridice aplicabile la disoluția uniunii de fapt _____	785
Capitolul III. Principiile dreptului european al familiei în materia uniunilor de fapt _____	789
BIBLIOGRAFIE _____	793

Capitolul III. Noțiunea juridică de familie^[1]

Secțiunea 1. Familia în dreptul național

1.1. Familia – o noțiune juridică polivalentă

Examinarea noțiunii juridice de familie presupune raportarea la actele normative care reglementează relațiile de familie, pentru a desprinde ceea ce definește familia în „ochii legiuitorului”.

În primul rând, reglementarea generală a aspectelor fundamentale ale familiei se realizează la nivelul Constituției (revizuită în 2003). Astfel, **art. 26 din Constituție** prevede în alin. (1) că „Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată”, iar alin. (2) statuează că „persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri”.

De asemenea, potrivit **art. 48** din Constituție:

„(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

(2) Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă.

(3) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie”.

Considerăm că textul din Constituție având denumirea marginală „Familia” este criticabil^[2] și generează o tensiune conceptuală cu art. 26 din Constituție, deoarece, în realitate, alin. (1) și (2) nu reglementează „familia” în general (care nu se reduce la căsătorie), ci doar familia întemeiată pe căsătorie. În perspectiva unei viitoare revizuirii a Constituției, textul ar trebui să primească o mai mare atenție din partea legiuitorului, în sensul de a asigura corelația cu art. 26 din Constituție, astfel încât să permită degajarea unei noțiuni mai largi a familiei, în sensul dreptului european al drepturilor omului, care distinge între dreptul fundamental la căsătorie și dreptul fundamental de a întemeia o familie, chiar dacă modelul familial al căsătoriei rămâne central.

În ceea ce privește noțiunea de „soți”, prin *Decizia nr. 580 din 20 iulie 2016*^[3], analizând constituționalitatea intrinsecă a inițiativei de revizuire a art. 48 alin. (1) din Constituție prin raportare la art. 152 alin. (2) din Legea fundamentală, Curtea Constituțională a decis că inițiativa este constituțională, dând propria interpretare art. 48 din Constituție. În pofida redactării neutre a textului, a reținut că, prin înlocuirea sintagmei „între soți” cu sintagma „între un bărbat și o femeie”, „se realizează doar o precizare în privința exercitării dreptului fundamental la căsătorie, în sensul stabilirii exprese a faptului că aceasta se încheie între parteneri de sex

[1] Etimologic, termenul „familie” provine din limba latină (*familia*, -ae) și desemna la origini toți sclavii care trăiau sub același acoperiș, sub puterea aceluiași *pater familias*.

[2] A se vedea M. AVRAM, *Regimuri patrimoniale în cazul cuplurilor din afara căsătoriei*, în R.R.D.P. nr. 3/2018, p. 43, nota 1.

[3] Publicată în M. Of. nr. 857 din 27 octombrie 2016.

biologic diferit, aceasta fiind, de altfel, chiar semnificația originară a textului. În anul 1991, când Constituția a fost adoptată, căsătoria era privită în România în accepțiunea sa tradițională, de uniune între un bărbat și o femeie. Această idee este susținută de evoluția ulterioară a legislației în materia dreptului familiei din România, precum și de interpretarea sistematică a normelor constituționale de referință. Astfel, art. 48 din Constituție definește instituția căsătoriei în corelație cu protecția copiilor, deopotrivă din afara căsătoriei și din căsătorie. Este evidentă, deci, componenta biologică ce a fundamentat concepția legiuitorului constituant în privința căsătoriei, fiind fără îndoială că aceasta a fost privită ca uniunea dintre un bărbat și o femeie, câtă vreme numai dintr-o astfel de uniune, indiferent dacă este în căsătorie sau în afara ei, se pot naște copii”.

Ulterior, prin *Decizia nr. 539 din 17 septembrie 2018 asupra constituționalității Legii de revizuire a Constituției României*^[1], Curtea Constituțională a reținut (cu majoritate de voturi și o opinie separată) că și Legea de revizuire a Constituției adoptată de Camera Deputaților în ședința din data de 9 mai 2017 și de Senat în ședința din 11 septembrie 2018 este constituțională. Prin această lege s-a modificat alin. (1) al art. 48 din Constituție, în sensul că „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între un bărbat și o femeie, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor”. Legea de revizuire a Constituției a fost însă respinsă prin referendumul din 6-7 octombrie 2018, astfel încât textul constituțional a rămas nemodificat, însă sensul noțiunii de soți este cel dat de Curtea Constituțională prin *Decizia nr. 580/2016*^[2].

În al doilea rând, abundența reglementărilor care privesc în mod direct sau indirect familia impune o sistematizare a acestor acte normative, în funcțiile de liniile directoare ale reglementării, pentru a circumscrie astfel sfera dreptului civil al familiei în raport cu celelalte discipline juridice.

[1] Publicată în M. Of. nr. 798 din 18 septembrie 2018. A se vedea opinia separată la această decizie, în sensul că textul constituțional permite și căsătoriile între persoane de același sex și că legea de revizuire a Constituției restrânge dreptul la căsătorie.

[2] În literatura juridică a fost exprimată și opinia în sensul că art. 48 din Constituție permite încheierea căsătoriilor între persoane de același sex, astfel încât refuzul ofițerului de stare civilă de a celebra căsătoria dintre persoane de același sex ar putea fi atacat în justiție, în condițiile art. 286 C. civ. și art. 9 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă (republicată în M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012), iar în cadrul acestui proces se poate invoca excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Codului civil pe care este întemeiat refuzul ofițerului de stare civilă, în raport cu art. 48 alin. (1) din Constituție. A se vedea, în acest sens, T. BODĂȘCĂ, *Opinii privind căsătoria persoanelor de același sex în România din perspectivă exclusiv juridică*, în P.R. nr. 5/2020, disponibilă pe Sintact.ro. Nu împărtășim această opinie, având în vedere că, prin *Decizia nr. 580 din 20 iulie 2016*, Curtea Constituțională s-a pronunțat cu privire la interpretarea art. 48 alin. (1) din Constituție în sensul că are în vedere căsătoria heterosexuală. Pentru a se permite căsătoria între persoane de același sex, ar trebui ca și Curtea Constituțională să revină asupra acestei jurisprudențe, ceea ce pare greu de imaginat în raport cu argumentația categorică din această decizie. În acest sens, a se vedea C.C. HAGEANU, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 28. Mai mult decât atât, considerăm că un argument în sensul că, potrivit Constituției, căsătoria poate fi încheiată doar între bărbat și femeie este chiar alin. (2) al art. 48, potrivit căruia căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă. Este o consacrare expresă a dimensiunii spirituale a căsătoriei și, în mod evident, trimite la căsătorie ca uniune între bărbat și femeie.

Din perspectiva diversității reglementării legale, se poate spune că, *lato sensu*, dreptul familiei este, la rândul lui, ramificat. Astfel, se poate vorbi despre un drept civil al familiei, un drept social al familiei, un drept penal al familiei (care sancționează violența în familie sau încălcarea altor obligații familiale), un drept fiscal al familiei.

De aceea, se poate afirma că noțiunea juridică de familie este polivalentă, deoarece atât *conținutul*, cât și *întinderea* raporturilor de familie depind de materia reglementată și de natura intereselor ocrotite prin norma juridică.

Stricto sensu, dreptul familiei este înțeles ca *drept civil al familiei*. Legea-cadru care reglementează relațiile de familie este **Codul civil adoptat prin Legea nr. 287/2009**^[1], intrată în vigoare la 1 octombrie 2011, **Cartea a II-a „Despre familie”** (art. 258-534).

Prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului civil^[2] [art. 230 lit. m)] a fost expres abrogat Codul familiei^[3] (Legea nr. 4/1953, intrată în vigoare la 1 februarie 1954).

După intrarea în vigoare a Codului civil, cea mai amplă modificare a fost realizată prin **Legea nr. 140/2022** privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative^[4], prin care s-au realizat punerea de acord a dispozițiilor din Codul civil cu *Decizia Curții Constituționale nr. 601 din 16 iulie 2020*^[5] referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1) C. civ., precum și alinierea legislației naționale la exigențele impuse de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la 13 decembrie 2006 la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite.

Codul civil, deși constituie dreptul comun în materie, nu definește familia.

Sensul de drept comun al noțiunii de familie se determină potrivit reglementării din Codul civil, care constituie principalul izvor de drept în materia relațiilor de familie.

Există însă și reglementări în diferite materii care dau *definiții speciale* familiei.

1.2. Noțiunea de familie potrivit Codului civil

În *primul rând*, identificarea sensului juridic al noțiunii de familie nu poate face abstracție de principala caracteristică a familiei, și anume aceea de a fi un *grup de persoane*.

Cu toate acestea, familia nu este un subiect colectiv de drept civil, distinct de membrii săi, respectiv nu are personalitate juridică, chiar dacă poate fi provocatoare ideea de a face o asemenea analogie^[6].

[1] Republicat în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

[2] Publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

[3] Publicat în B. Of. nr. 1 din 4 ianuarie 1954.

[4] Publicată în M. Of. nr. 500 din 20 mai 2022.

[5] Publicată în M. Of. nr. 88 din 27 ianuarie 2021.

[6] În triada individ – familie – stat se consideră că, din punct de vedere istoric, la origini nu a existat nici statul, nici individul, privit singular. În societățile tradiționale nu exista decât grupul întemeiat pe legătura dintre bărbat și femeie și pe legătura de sânge. Individul era

Subiect de drept în raporturile juridice de familie este întotdeauna persoana fizică, individul care are calitatea de membru al familiei, indiferent de sensul sociologic sau juridic al acestei noțiuni.

În al doilea rând, acest grup de persoane se particularizează în plan juridic prin drepturile și obligațiile specifice ale membrilor săi, care intră în conținutul raporturilor juridice de familie.

În abordarea juridică accentul nu mai cade pe comunitatea de viață, interese și aspirații specifice familiei, ca situație factuală, ci pe drepturile și obligațiile ale căror exercitare și, respectiv, executare asigură sau ar trebui să asigure tocmai menținerea existenței în comun, împlinirea intereselor și aspirațiilor membrilor familiei.

Pornind de la aceste elemente, din ansamblul reglementării cuprinse în Codul civil rezultă că *familia reprezintă grupul de persoane între care există drepturi și obligații care se nasc din căsătorie, rudenie, adopție, precum și din alte raporturi asimilate de lege, sub anumite aspecte, raporturilor de familie*^[1].

Reglementarea familiei în Codul civil a adus modificări spectaculoase față de reglementarea anterioară din Codul familiei.

Codul civil valorifică soluțiile și propunerile *de lege ferenda* conturate în doctrină și în jurisprudență, având ca surse principale de inspirație Codul civil francez, Codul civil Québec, Codul civil elvețian.

Cele mai pregnante modificări privesc materia regimurilor matrimoniale (prin reglementarea convențiilor matrimoniale), a divorțului (prin posibilitatea conferită soților de a divorța prin acordul lor pe cale administrativă și notarială), a filiației (prin modificarea regimului juridic al acțiunilor în filiație), a protecției copilului (printr-o nouă reglementare a autorității părintești).

Principalele tendințe de evoluție au însoțit evoluția firească a societății și familiei contemporane.

Se remarcă tendința de a institui *un drept mai flexibil, astfel încât, fără a nega dimensiunea socială a familiei, marcată prin existența unor norme imperative, voința individuală să joace un rol mai mare în cadrul raporturilor de familie, manifestându-se două direcții principale de evoluție:*

a) „*liberalizarea*” divorțului, în sensul stabilirii unor condiții mai facile de desfacere a căsătoriei, cu accent pe acordul soților, precum și o relaxare a procedurilor, prin instituirea divorțului administrativ și a celui notarial;

total integrat acestui grup, fără posibilitatea de a-l modifica, ci doar de a-l perpetua, interesul de grup prevalând asupra celui individual. De aceea, statutul individului se stabilea prin apartenența la un anumit grup familial și prin rolul pe care îl avea în acest grup. În acest sens, s-a spus că familia constituie un fel de „societate arhaică”. Prin urmare, noțiunea de personalitate juridică – creație juridică târzie – apare ca incompatibilă cu familia, ca grup „originar”, primar de persoane. A se vedea M.T. MEULDERS-KLEIN, *La personne, la famille, le droit. Trois décennies de mutations en occident*, Bruylant, Bruxelles, 1999, p. 434.

[1] Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între bărbați și femei (republicată în M. Of. nr. 326 din 5 iunie 2013, cu modificările și completările ulterioare) utilizează noțiunile de „statut familial”, înțeles ca fiind acel statut prin care o persoană se află în relații de rudenie, căsătorie sau adopție cu altă persoană, și „statut marital”, adică acel statut prin care o persoană este necăsătorit/ă, căsătorit/ă, divorțat/ă, văduv/ă [art. 4 lit. i) și j)].

b) „*pluralismul juridic*”, prin modelarea instituțiilor, astfel încât să permită părților să exercite o opțiune într-un anumit domeniu: de exemplu, posibilitatea viitorilor soți de a-și alege regimul matrimonial, de a se înțelege la divorț cu privire la modalitățile de exercitare a drepturilor părintești. În dreptul comparat se discută despre o tendință de „contractualizare” a dreptului familiei^[1].

Cu toate acestea, se poate considera că reglementarea familiei în Codul civil este o combinație stranie de contraste, care nu au putut fi evitate la adoptarea în Parlament, în sensul că, în unele materii, Codul civil a atins un nivel ultrareformator, pentru ca, în alte materii, să facă dovada unui conservatorism ultraretrograd.

Astfel, în ceea ce privește căsătoria, Codul civil interzice în România căsătoriile dintre persoane de același sex, precum și recunoașterea în România a căsătoriilor dintre persoane de același sex încheiate în străinătate sau a parteneriatelor civile de orice fel (între persoane de sex opus sau de același sex) încheiate în străinătate.

Potrivit art. 277 C. civ.:

„(1) Este interzisă căsătoria dintre persoane de același sex.

(2) Căsătoriile dintre persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România.

(3) Parteneriatele civile dintre persoane de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România.

(4) Dispozițiile legale privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile”.

Rezultă că, de lege lata, în lumina acestui text, singura uniune recunoscută potrivit Codului civil ca temelie a familiei este căsătoria dintre bărbat și femeie, astfel încât nicio altă formă de conviețuire nu se bucură de recunoașterea unui statut civil.

Altfel spus, Codul civil nu admite nicio formă de parteneriat înregistrat^[2] sau neînregistrat (uniune liberă sau concubinaj)^[3].

Comparând noțiunea juridică de familie, în sensul Codului civil, cu noțiunea sociologică a familiei, rezultă că, deși există multiple elemente comune, apar situații în care nu se suprapun.

Astfel, pot exista relații de familie în sens sociologic, fără a fi reglementate de Codul civil sau de o lege specială ori recunoscute ca un statut juridic.

[1] A se vedea FR. SWENNEN (ed.), *Contractualisation of Family Law – Global Perspectives*, Springer, 2015. Pentru o prezentare a dreptului român în cadrul acestei lucrări, M. AVRAM, C.M. NICOLESCU, *Perspective roumaine sur la contractualisation du droit de la famille*, p. 271-292; D. BORILLO, *La famille par contrat. La construction politique de l'alliance et de la parenté*, PUF, Paris, 2018; A. MOTICA, L. TEC, *Familia prin contract*, în R.D.F. nr. 1-2/2019, p. 329-376.

[2] Pentru o opinie critică cu privire la „intransigența” legiuitorului de a înlătura orice efect al parteneriatelor între persoane de sex opus, despre care nu se poate susține că ar aduce atingere ordinii publice în România, a se vedea C.C. HAGEANU, *Dreptul familiei...*, op. cit., p. 28-29.

[3] Pentru unele dezvoltări în doctrină, a se vedea Sz. SZTRANYICZKI, *Posibile considerații contributive privind necesitatea instituționalizării concubinajului în România*, în R.D.F. nr. 1/2020, p. 312-335.